

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKOS 2015 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos (toliau – LMAVB) istorijoje 2015 metai liks kaip pasiruošimo pastatų rekonstrukcijai laikotarpis. Kadangi valstybės biudžete tam lėšų nebuvo skirta, dėl finansavimo 2016 m. kreiptasi į LR ministrą pirmininką. 2015-04-23 jis buvo supažindintas su esama padėtimi ir atliktais darbais. Pasitarime dalyvavo visi reikalingi asmenys: švietimo ir mokslo ministras, Vyriausybės kanclerio padėdėjas, LMA prezidentas, Vilniaus miesto vyriausiasis architektas, „Lietuvos paminklų“ generalinis direktorius, LMAVB direktorius, jo pavaduotojas ūkiui ir projektuotojai. Įvertinus padėtį, lėšos buvo pažadėtos, o metų pabaigoje – ir paskirtos.

LMAVB kolektyvas suskubo ruošti saugyklų pastato iškraustymui: iš pirmo aukšto iškelti Dokumentų konservavimo ir restauravimo bei Skaitmeninimo skyriai, įsigyta dokumentų pakavimo technikos. Nuo lapkričio pabaigos organizuotų talkų metu darbuotojai kėlė supakuotus Atsargos fondo leidinius iš trečiojo senųjų rūmų aukšto į atsilaisvinusias patalpas saugyklų apačioje; iki metų pabaigos perkelta 25 318 egz.

Tuo pačiu metu Fondų ir vartotojų aptarnavimo ir Informacinių sistemų skyriai įvertino Bendrąjį fondą (2,5 mln. dokumentų) ir nustatė aktyviau ir pasyviau vartojamas jo dalis. Aktyviau vartojamą dalį ruošiamasi iš saugyklų pastato perkelti į senuosius rūmus, kad būtų galima ir toliau negaištant aptarnauti skaitytojus. Pasyviają fondo dalį kartu su Atsargos fondu planuojama išvežti į nuomojamas patalpas. Iš čia spaudiniai bent kartą per savaitę bus atvežami į LMAVB ir pateikiami juos užsakiusiems skaitytojams. Taip LMAVB numato rekonstrukcijos sąlygomis įgyvendinti savo nuostatuose numatytą pagrindinį tikslą – tenkinti mokslo visuomenės informacinius poreikius, išsaugoti ir ateities kartoms perduoti sukauptus dokumentinio paveldo rinkinius ir vykdyti savo mokslinę bei edukacinę misiją.

2015 m. LMAVB paslaugų atsisakė du anksčiau prie VU prijungti mokslo institutai: VU Teorinės fizikos ir astronomijos ir VU Biochemijos. Juose buvę spaudiniai (52 800 egz.) buvo sėkmingai perkelti į centrinius rūmus.

Praėjusiais metais LMAVB vadovybei pavyko apginti vyriausybės nutarimu įtvirtintą teisę gauti privalomąjį šalies spaudinių egzempliorių. 2015 m. šis komplektavimo šaltinis sudarė 25,5 % viso sukomplektuotos literatūros kiekio. Lėšos, kurias LMAVB galėjo skirti pirkimams, leido sukaupti tik 1,6 % naujų knygų ir 3,2 % periodikos. Kaip ir anksčiau, gelbėjo knygų mainai ir dovanojimai: šiais būdais gauta atitinkamai 27,2 % ir 37,8 % viso sukomplektuotų leidinių kiekio. Iš 377 mainų partnerių gavome spaudinių už 128 234 Eur, o išsiuntėme – už 14 213 Eur. Apskritai per praėjusius sukomplektuota 12 035 egz. naujų spaudinių (2014 m. – 20 035 egz.).

LMAVB stengiasi kuo geriau tenkinti vartotojų poreikius informacijai iš prenumeruojamų duomenų bazių. 2015 m. antroje pusėje turėjęs prasidėti 3-asis eMoDB.LT etapas vėlavo, nes Švietimo ir mokslo ministerija naujam projekto laikotarpiui nebuvo parengusi visų reikalingų dokumentų. Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijai sutarus su DB leidėjais, prieiga prie LMAVB prenumeruojamų DB nenutrūko iki metų pabaigos net nepratęsęs prenumeratos. Tenka apgailestauti, kad dėl pernelyg

didelės kainos ir neteisingos kainodaros šiuo laikotarpiu teko atsisakyti kai kurių DB. Neprenumeruojamos RefWorks, Science Online ir Springer eBook Collections (Humanities, Social Sciences and Law).

Džiugina tai, kad visuomeninės organizacijos, mokslo ir kultūros veikėjai LMAVB ir toliau patiki savo asmeninius rinkinius. 2015 m. Rankraščių skyriuje sukomplektuoti net 7 nauji fondai: F415 – Onos Pajedaitės (1925–2016), F416 – Habibo Cachajevo (1921–2008), F417 – Komunizmo nusikaltimų tyrimų paramos fondo (veikė 1997–2010), F418 – Juozo Algimanto Krikštopaičio (g. 1931-03-13), F419 – Lietuvos politinių kalinių sąjungos (1990–2015), F420 – Algirdo Juckevičiaus (g. 1926-08-03), F421 – Augustino Linčiaus (g. 1934-05-28) fondas. 2015 m. gruodžio 31d. Rankraščių skyriaus fondą sudarė 275 049 saugojimo vnt.; 2015 m. rankraštynas pasipildė 937 saug. vnt.

LMAVB skaitytojų skaičius toliau išlieka stabilus ir net turi tendenciją augti. 2015 m. sulaukta 538 naujų vartotojų. LMAVB išliko populiari tarp užsienio šalių mokslininkų. Retų spaudinių ir Rankraščių skyriuose saugomus dokumentus skaitė 244 mokslo tyrėjai iš užsienio: iš Lenkijos – 156, Baltarusijos – 47, Rusijos – 8, Vokietijos – 5, D. Britanijos, JAV, Prancūzijos, Ukrainos – po 4, Latvijos – 3, Italijos, Bulgarijos, Turkijos, Čekijos, Šveicarijos, Izraelio, Estijos, Austrijos ir Kanados – po vieną.

Siekdama kuo geriau patenkinti informacinius skaitytojų poreikius, LMAVB stengiasi išplėsti informacinių technologijų galimybes. 2014-11-02 pradėjusi veikti elektroninio archyvo informacinė sistema Dspace (elibrary.mab.lt) ataskaitiniais metais veikė jau visu pajėgumu. 2015 m. archyve patalpinta 2 910 dokumentų: suarchyvuoti iki tol sukaupti skaitmeniniai knygų, žemėlapių, periodinių leidinių, vaizdo įrašų bei atvirukų rinkiniai ir pradėtas einamosios skenavimo produkcijos talpinimas. 2016 m. planuojama baigti archyvuoti turimus nuotraukų, ediktų, ekslibrisų ir rankraščių rinkinius. Siekiamas rezultatas – perkelti į archyvą visus retrospektyviai sukauptus skaitmeninius dokumentus ir taip užtikrinti jų išsaugojimą, paiešką bei reglamentuotą naudojimą. Statistiniai duomenys rodo, kad paieškų ir peržiūrų skaičius archyve praėjusiais metais jau siekė 6 484.

ALEPH statistika rodo, kad LMAVB bendrajame kataloge buvo vykdyta 135 131 paieška, atsisiųsti 14 804 el. dokumentai. Rankraščių kataloge vykdytos 47 527 paieškos, atsisiųsta 2 320 el. dokumentų. 2015 m. LMAVB tinklalapis turėjo 40 981 vartotoją iš 121 šalies, apsilankiusį jame 142 712 kartų.

Vykdydama savo mokslinę misiją, LMAVB 2015 metams buvo numačiusi tęsti tris mokslo darbų programas: raštijos paveldo, mokslo istorijos ir bibliometrinių tyrimų. Šių programų planuose 2015 metams buvo numatytos 37 pozicijos. Visos jos vykdytos gausaus būrio kvalifikuotų darbuotojų (2015 m. LMAVB dirbo 98 profesionalūs bibliotekininkai, 6 mokslų daktarai; be to, prie LMAVB projektinės veiklos prisidėjo viena mokslų daktarė iš LII). 2015 m. LMAVB darbuotojai įvairiose šalies ir tarptautinėse konferencijose perskaitė 31 pranešimą, paskelbė 28 mokslinių tyrimų publikacijas. LMAVB išleido 3 leidinius, iš jų vieną – kartu su partneriais iš Balstogės L. Gurnickio bibliotekos; dar 5 leidiniai atiduoti spaudai.

LMAVB mokslinės veiklos struktūroje 2015 metams buvo numatyta nemažai taikomųjų mokslo darbų. Atliktų darbų sąrašą sudaro 58 pozicijos. Edukacinėje ir mokslo

sklaidos veikloje reikštasi irgi aktyviai. Tokių darbų sąrašą sudaro 69 pozicijos. Be kitų dalykų, buvo surengta viena mokslinė konferencija, suorganizuoti 8 metodiniai seminarai.

LMAVB specialistų veikla yra gerai žinoma kaimyninių šalių bibliotekose, tad 2015 m. sulaukėme nemažo būrio stažuotojų. Balstogės L. Gurnickio bibliotekos darbuotojai Łukaszas Grygielis, Łukaszas Zabielskis ir Izabela Szymańska domėjosi senaisiais Palenkės vaivadijos dokumentais ir galimybėmis rengti bendrus projektus. Baltarusijos NMA Jakubo Kolaso centrinės mokslinės bibliotekos darbuotojos Oksana Drozd ir Žana Molčan domėjosi skaitmeninimo darbais ir turima įranga. Ukrainos nacionalinės V. Vernadskio bibliotekos darbuotojos Tatjana Pavluša, Liubov Babutina ir Oksana Rabčun, atvykusios suderinti bibliotekų bendradarbiavimo programos, išsamiai susipažino su LMAVB padalinių veikla ir rinkiniais. KTU bibliotekos Retų spaudinių skyriaus vadovė Edita Karzonaitė detalai susipažino su Retų spaudinių, Rankraščių, Dokumentų konservavimo ir restauravimo ir Skaitmeninimo skyrių veikla. Dokumentų konservavimo ir restauravimo skyriuje stažavo restauratoriai iš Nacionalinio Kijevo Pečerų Lauros istorinio kultūrinio draustinio restauravimo centro, taip pat Krokuvos Jogailos universiteto bibliotekos Restauravimo skyriaus vadovas Tomaszas Zacharskis ir dr. Arkadiuszas Knapikas.

Savo ruožtu LMAVB darbuotojai stažavo užsienio atminties institucijose. Dr. Sigitas Narbutas dirbo Lenkijos mokslinėse bibliotekose ir archyvuose. Dr. B. Railienė Paryžiaus mokslo istorijos archyve susipažino su Tarptautinės mokslo istorikų ir filosofų draugijos dokumentais. Restauratorė E. Keršulytė dalyvavo praktiniuose restauratorių mokymuose ir konferencijoje Jungtinėje Karalystėje (Kembridže).

Praktiką LMAVB atliko keli VU studentai: 3 Komunikacijos fakulteto bakalaurės ir 2 Filologijos fakulteto klasikinės filologijos studijų programos IV kurso studentės. 2015 m. sulaukėme savanorės praktikantės R. Limants iš JAV Champlain koledžo; ji sumaketavo lankstinuką apie Bibliotekoje teikiamas paslaugas.

2015 m. LMAVB darbuotojai vykdė tokius projektus:

1. **Albumo „Vilnius ženkleliuose“ leidyba.** Projektas iš dalies paremtas Lietuvos kultūros tarybos. Projekto vadovė dr. B. Railienė. Rezultatas: išleista knyga.

2. **Atminimų albumai Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje: katalogas.** Projektas iš dalies paremtas Lietuvos kultūros tarybos; vadovė dr. R. Cicėnienė. Rezultatas: parengtas ir spaudai įteiktas leidinys.

3. **Kojalavičiaus herbyno edicija.** Lietuvos mokslo tarybos ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos iš dalies finansuotas projektas; vadovas dr. S. Narbutas. Rezultatas: parengtas ir spaudai įteiktas leidinys.

4. **Kristijonas Donelaitis: bibliografijos rodyklė.** Lietuvos mokslo tarybos ir Lituanistikos tradicijų ir paveldo puoselėjimo komisijos iš dalies finansuotas projektas; vadovė ir vykdytoja – dr. Daiva Narbutienė. Rezultatas: parengtas leidinys.

5. **Kultūros ir kūrybinių inovacijų vystymas ir diegimas Bažnytinio meno paveldo muziejuje: kun. Pranciškaus Tičkovskio kolekcija iš LMA Vrublevskių bibliotekos.** Viešosios įstaigos „Sakralus menas“ (Bažnytinio paveldo muziejaus) ir LMAVB projektas, dalinai finansuotas Lietuvos kultūros tarybos. Projekto vykdytoja – dr. Neringa

Markauskaitė. Rezultatas: paroda „Kolekcininko kabinetas“, atidaryta Bažnytinio paveldo muziejuje 2015-11-12.

6. **Kunigaikščių Oginskių dokumentinis paveldas: interaktyvi interneto svetainė.** Finansavimas iš Kultūros ministerijos Istorinės, kultūrinės atminties įprasminimo skyriaus. Projekto vadovė dr. R. Cicėnienė. Rezultatas: sukurta svetainė.

7. **Leidinio „Jonas Basanavičius: bibliografinė rodyklė. I tomas“ leidyba.** Projektas iš dalies paremtas Lietuvos kultūros tarybos; vadovė dr. G. Miknienė. Rezultatas: parengtas ir spaudai atiduotas leidinys.

8. **Leidinio „Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2011/2012“ leidyba.** Projektas iš dalies paremtas Lietuvos kultūros tarybos; vadovė dr. R. Cicėnienė. Rezultatas: parengtas ir spaudai atiduotas leidinys.

9. **Lietuvos kultūros paveldo tapatumo paieškos XVII a. Vilniaus akademijos spaustuvės knygų įrišuose: tyrimai ir prevencinis konservavimas.** Lietuvos kultūros tarybos iš dalies paremtas projektas; vadovė G. Smaliukienė. Projekto tikslas – ištirti ir konservuoti XVII a. Vilniaus akademijos spaustuvės knygų įrišus, saugomus LMAVB Retų spaudinių skyriaus Lituanikos fonde. Buvo peržiūrėta ir *de visu* įvertinta 390 egz. dokumentų, padaryti 253 aprašai, fotodokumentuoti 285 spaudinių viršelio dekorai, atlikti 159 kompleksiniai cheminiai viršelių tyrimai; pasirėmus jų duomenimis, viršelių pažeidimai buvo konservuoti ir stabilizuoti.

10. **Skaitau tarmiškai.** Projektas iš dalies paremtas Lietuvos kultūros tarybos; vadovė I. Berulienė. Rezultatas: dalyvavo 1000 moksleivių regionuose, 24 dalyviai atsiuntė įrašus finalui, 11 dalyvavo finale, o su laureatais, penkių regionų tarmių atstovais, LRT radijuje įrašytas CD.

11. **Užmirštasis Vilnius.** Lietuvos kultūros tarybos iš dalies paremtas projektas; vadovas E. Gotalskis. Rezultatas: išrinkti ir aprašyti dokumentai iš kartografijos, fotografijų ir atvirukų rinkinių. Skaitmeninti dokumentai apima Vilniaus raidos laikotarpį nuo XIX a. vidurio iki XX a. pabaigos. Iš projekto lėšų įsigyta kompiuterinė technika, skirta skaitmenintų vaizdų tyrinėjimui.

Komunikacijos skyriaus pastangomis LMAVB buvo dar labiau matoma ir žiniasklaidoje, ir socialiniuose tinkluose, ir savo svetainėje. Skyrius organizavo 8 viešas paskaitas, kuriose dalyvavo 346 asm.; jis surengė 14 teminių vakarų ir parodų atidarymo renginių (dalyvavo 564 asm.). Tenka apgailestauti, kad esama LMAVB renginių salė dažnai nebesutalpina visų norinčių, tad ir tuo aspektu labai laukiame rūmų rekonstrukcijos, po kurios mokslinei ir edukacinei veiklai atsirastų šiuolaikinių erdvių.

2015 m. LMAVB prarastos 92 ekskursijos (1128 ekskursantai). Tai didžiausias tokių lankytojų srautas mūsų istorijoje. Jis liudija apie visuomenės susidomėjimą LMAVB rinkiniais, veikla ir istoriniais rūmais. Informaciją apie LMAVB vykstančius renginius paskelbė 32 skirtingos žiniasklaidos informavimo priemonės. 2015 m. parengta 14 vaizdo siužetų „LMA Vrublevskių biblioteka artimiausias kelias iki atradimo“, interneto rubrikoje „Dešimt klausimų apie knygą“ paskelbta 15-kos pašnekovų mintys. Socialiniuose tinkluose paskelbtų įrašų bendras žiūrėjimo laikas 47 dienos 17 valandų (+176,02% lyginant su praėjusiais metais), o vaizdo įrašų peržiūros skaičius – 15739 (+153% lyginant su 2014-aisiais).

Valstybės biudžetas per asignavimų valdytoją LMAVB veiklai 2015 m. skyrė tokias lėšas:

Darbo užmokesčiui	1148,5	tūkst. Eur
Sodrai	355,8	- „ -
Rekonstrukcijai	0,0	- „ -
Spaudiniams įsigyti	50,0	- „ -
Einamajam remontui	5,4	- „ -
Komandiruotėms	1,7	- „ -
Kvalifikacijos kėlimui	1,9	- „ -
Prekių pirkimui	5,3	- „ -
Komunalinėms paslaugoms	80,0	- „ -
Ryšių paslaugoms	13,9	- „ -
Kitoms paslaugoms	62,5	- „ -
Transporto išlaidoms	3,9	- „ -
Iš viso:	1728,9	

LMAVB veiklą 2015 m. iliustruoja pagrindiniai statistiniai duomenys: fondo dydis – 3 702 720 egz.; registruotų skaitytojų skaičius – 12 553 (tarp jų 244 tyrėjai iš 18 pasaulio šalių); lankytojų skaičius – 61 437; dokumentų išduotis – 238 553; gauta naujų dokumentų – 12 035 egz.; skaitmeninta vaizdų Bibliotekai ir vartotojams – 81 875; suteikta mokamų paslaugų už 24 577 Eur.

Direktorius

dr. Sigitas Narbutas

Mokslinė sekretorė

Leokadija Kairelienė